

รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*

The Causal Relationship Model for the Whole School Approach of Schools in the Office of the Basic Education Commission

¹อรรถพงษ์ อินต๊ะวงศ์, อนุชา กอนพวง, ปกรณ์ ประจันบาน และ ชีรศักดิ์ อุปไมยอริชัย

¹Attapong Intawong, Anucha Kornpuang, Pakorn Prachanban
and Thirasak Uppamaiathichai

ภาควิชาบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Department of Administration and Development, Faculty of Education,

Naresuan University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: khom310818@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษารูปแบบ 2) เพื่อตรวจสอบรูปแบบ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนโครงการการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ จำนวน 560 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่าง 20 แห่งของตัวแปร และใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามที่มีต่อรูปแบบ และแบบสัมภาษณ์แนวทางการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและความสัมพันธ์โครงสร้าง เชิงเส้นด้วยโปรแกรม Mplus

ผลการวิจัย พบว่า 1. รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 7 ตัวแปรแฝง 28 ตัวแปรสังเกตได้ และ 63 ตัวชี้วัด ดังนี้ เครือข่ายการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLN) การบริหารจัดการสถานศึกษา (Man) การจัดการเรียนรู้และการพัฒนานักเรียน (LD) โรงเรียนพัฒนาตนเอง (WSAS) ครูมืออาชีพ (WSAT) เครือข่ายการเรียนรู้ (WSAN) และนักเรียนคุณภาพ (WSAQ) 2. ผลการตรวจสอบรูปแบบโดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น พบว่า สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีดัชนีความสอดคล้อง ได้แก่ ค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 169.058 ที่ระดับนัยสำคัญ $p=.2416$ ท้องาคความเป็นอิสระ (df) 157 ดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมพันธ์ (CFI) เท่ากับ .999 ดัชนีการยอมรับของโมเดล (TLI) เท่ากับ .998 และดัชนีความคลาดเคลื่อนการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.014 ดัชนีรากค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ .018 3. แนวทางการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบ ประกอบด้วย การกำหนดเครือข่ายการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการสถานศึกษา การจัดการเรียนรู้และการพัฒนานักเรียน ซึ่งจะนำไปสู่โรงเรียนพัฒนาตนเอง ครูมืออาชีพ และเครือข่ายการเรียนรู้ ซึ่งจะส่งผลต่อนักเรียนคุณภาพ

คำสำคัญ: การเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบ; ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

Abstract

The objectives of this research article are: 1) To study the model, 2) to examine the model, and 3) to present guidelines for the comprehensive transformation of schools. The sample group consists of 560 participants, including school administrators and teachers involved in the whole-school system transformation project. The sample size was determined to be 20 times the number of variables using a multi-stage random sampling method. The research tools included interviews and questionnaires related to the model and interviews on the guidelines for the comprehensive transformation of schools. The data were analyzed using content analysis and structural relationship analysis with the Mplus software."

The research findings found that: 1. The causal relationship model for the comprehensive transformation of schools under the Office of the Basic Education Commission consists of seven latent variables, 28 observed variables, and 63 indicators. These variables include Professional Learning Networks (PLN), School Management (Man), Learning and Development of Students (LD), School Self-Development (WSAS), Professional Teachers (WSAT), Learning Networks (WSAN), and Quality Students (WSAQ). 2. The verification of the model through linear structural relationship analysis shows that it aligns with the empirical data, with indices indicating good fit. The chi-square value (χ^2) is 169.058 at a significant level of $p = .2416$, with degrees of freedom (df) at 157. The comparative fit index (CFI) is .999, the Tucker-Lewis index (TLI) is .998, the root mean square error of approximation (RMSEA) is 0.014, and the standardized root mean square residual (SRMR) is .018. 3. The guidelines for the comprehensive transformation of schools include establishing professional learning networks to promote school management, student learning and development, leading to self-developing schools, professional teachers, and learning networks, ultimately resulting in high-quality students.

Keywords: Whole School Approach; The Causal Relationship; The Office of The Basic Education Commission

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach) เป็นการดำเนินงานเพื่อพัฒนาโรงเรียน โดยความร่วมมือของผู้บริหาร ครู ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้วยการกำหนดเป้าหมายที่มีคุณภาพ การพัฒนาครูและผู้บริหารด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การจัดระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ การพัฒนาการเรียนการสอนในชั้นเรียน การสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันและกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น การดูแลผู้เรียนอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม การพัฒนาครูให้เฝ้าเรียนรู้เป็นครูมืออาชีพ และการมีส่วนร่วมสร้างศรัทธาต่อชุมชน ด้วยหลักความเป็นอิสระ หลักการมีส่วนร่วมและ

หลักการแก้ไขปัญหามีเป้าหมายซึ่งเป็นผลที่เกิดกับผู้เรียน ได้แก่ 1) มีความเสมอภาคด้านโอกาสทางการศึกษาได้รับการดูแลอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม 2) เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์และวิพากษ์อย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ และ 3) มีคุณธรรมจริยธรรมในด้านความมีวินัย ความซื่อสัตย์ และจิตสาธารณะ ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวต้องอาศัยพลังความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างหรือระบบที่สำคัญ เช่น เปลี่ยนระบบพัฒนาครูเป็นการสร้างชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพในโรงเรียน (Professional Learning Community : PLC) เปลี่ยนแปลงวิถีปฏิบัติต่อกันเพื่อการเคารพคุณค่าของกันและกัน เปลี่ยนการจัดการเรียนรู้เป็นแบบใฝ่รู้ใฝ่เรียน การปรับเปลี่ยนโครงสร้าง/ระบบในโรงเรียนจะทำให้พฤติกรรมครูเปลี่ยน เช่น เปลี่ยนครูสอนเป็นครูโค้ช ครูสามารถออกแบบหน่วยการเรียนรู้ วัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดทักษะใหม่ เกิดปัญญาภายในและภายนอก สนุกในการเรียนรู้ อยู่ร่วมกับเพื่อนและครูอย่างมีความสุข ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ทำให้ครู ผู้เรียนมีวิถีใหม่ อุปนิสัยใหม่ ทักษะใหม่ มีแนวปฏิบัติร่วมกัน เรียนรู้และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

จากข้อมูลการวิเคราะห์ระบบการศึกษาของประเทศไทย พบว่า มีปัญหาอยู่หลายประการ อาทิ การบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ไม่เหมาะสม ขาดความคล่องตัวและยังมีความเหลื่อมล้ำในด้านโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา รวมทั้งปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม และการขาดความตระหนักถึงความสำคัญของการมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริตและการมีจิตสาธารณะของคนส่วนใหญ่ ส่งผลให้ต้องทบทวนปรับเปลี่ยนการจัดการศึกษาเชิงระบบให้สนองและรองรับความท้าทายที่เกิดขึ้น เพื่อให้ระบบการศึกษาเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนพัฒนาประเทศ และจากแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการศึกษา การบริหารจัดการและการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ ประกอบด้วย การบริหารการเปลี่ยนแปลง (Change Management) วัฒนธรรมคุณภาพ (Quality Culture) การจัดการคุณภาพ (Quality Management) องค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization: LO) ภาควิชาเครือข่ายความร่วมมือ (Professional Learning Network: PLN) การจัดการความรู้ (Knowledge Management) ทำให้สามารถสรุปได้ว่า ในการจัดการศึกษานั้นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องมีส่วนในการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจนร่วมกัน (School Goal) เพื่อเป็นเป้าหมายร่วมและเป็นการสร้างความเข้าใจ ความมุ่งมั่น แรงจูงใจ และความร่วมมือที่จะบรรลุภารกิจร่วมกัน ซึ่งเป็นการปลูกฝังวัฒนธรรมคุณภาพให้เกิดขึ้นกับบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา และปฏิบัติสืบเนื่องจนเป็นวัฒนธรรมองค์กร เพื่อให้งานขององค์กรบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับ Cheng (1993) ที่พบว่าโรงเรียนที่มีวัฒนธรรมที่เข้มแข็งจะเพิ่มแรงจูงใจในการทำงานของครูสูงขึ้น โดยเฉพาะวัฒนธรรมที่เป็นบรรยากาศของอุดมการณ์ที่เข้มแข็ง การมีส่วนร่วม การมีภาวะผู้นำโดยเสนาหา และความเป็นกันเอง จะส่งผลต่อความสามารถในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพสูง และความพึงพอใจต่องานของครูสูงขึ้นในการพัฒนา (Cheng, 1993) ซึ่งสอดคล้องกับหลักการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management: SBM) ที่ต้องอาศัยทรัพยากรและบุคลากรที่ตนมีอยู่ดำเนินการพัฒนาในลักษณะพึ่งตนเองในสถานที่ปฏิบัติงานจริง (Real work place) เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (Learning by doing) และการเรียนรู้ระหว่างปฏิบัติงาน (Learning on the job) และสอดคล้องกับงานวิจัยระดับสากลที่ได้ทำการวิเคราะห์โครงการพัฒนาการศึกษาต่างๆ (Meta - analysis) พบว่าปัจจัยสำคัญที่มีความเป็นไปได้สูงที่จะส่งผลต่อคุณภาพการเรียนรู้มากที่สุดคือ “พลังร่วมของครูและบุคลากรทุกคนในโรงเรียน” กับ “การเรียนการสอนที่มุ่งเปลี่ยนแปลงกระบวนการคิด” (Hattie et al. 2009) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพินสุตา สิริธรรักษ์และคณะ ที่ได้เสนอแนวคิดของมาตรการสนับสนุนโครงการพัฒนาครูและโรงเรียนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน (School Goal) กระบวนการพัฒนาครูและผู้บริหารด้วยกระบวนการชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ (Professional

Learning Community) ระบบสารสนเทศเพื่อการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ (Information system) การเรียนการสอนในระดับชั้นเรียน (Classroom Learning) และเครือข่ายการทำงานร่วมกันของโรงเรียนในโครงการโรงเรียนพัฒนาคุณภาพต่อเนื่อง (School Network) (Siritrangsi et al. 2019)

รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการศึกษาบนฐานการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาที่สนองต่อการพัฒนาในยุคสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลง เพื่อกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานที่สถานศึกษาสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดสัมฤทธิ์ผล โดยมีเป้าหมายสูงสุด คือการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะของบุคคลที่พึงประสงค์ในยุคสังคมแห่งการเรียนรู้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อตรวจสอบรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยการศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อสร้างรูปแบบการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบ เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่อตรวจสอบรูปแบบ และนำเสนอแนวทางการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบ

ขั้นตอนที่ 1 แหล่งข้อมูล ผู้วิจัยกำหนดแหล่งข้อมูลเป็น 3 ขั้นตอน ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุฯ จำนวน 15 ท่าน
2. ผู้บริหาร และครู โครงการการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบ จำนวน 560 คน จำแนกเป็น ผู้บริหาร 140 จำนวน ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 420 คน
3. ผู้บริหาร และครู โครงการการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบที่มีผลการดำเนินงานโดดเด่นและมีวิธีปฏิบัติที่สามารถเป็นต้นแบบให้สถานศึกษาอื่นได้ จำนวน 10 โรงเรียน

ขั้นตอนที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 3 ฉบับ ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบฯ หากคุณภาพโดยการตรวจสอบความสอดคล้อง (IOC) พบว่า มีค่า $IOC \geq 0.8$ ทุกข้อคำถาม
2. แบบสอบถามความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบฯ ผ่านการหาคุณภาพโดยการตรวจสอบ 1) ความสอดคล้อง (IOC) พบว่า มีค่า $IOC \geq 0.6$ ทุกข้อคำถาม 2) ความเชื่อมั่น ทั้งฉบับเท่ากับ .997 และ 3) ความตรงเชิงโครงสร้างด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA)
3. แบบสัมภาษณ์แนวทางการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบฯ ผ่านการหาคุณภาพโดย การตรวจสอบความสอดคล้อง (IOC) พบว่า มีค่า $IOC \geq 0.8$ ทุกข้อคำถาม

ขั้นตอนที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล จำแนกเป็น 3 ขั้นตอน ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. การศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1.1. การศึกษาเอกสาร (Documentary Research) ที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบ และความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบ เพื่อกำหนดตัวแปรแฝง ตัวแปรสังเกตได้และตัวชี้วัดการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบ จำนวน 7 ตัวแปรแฝง 27 ตัวแปรสังเกตได้ และ 85 ตัวชี้วัด

1.2. สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 ท่าน เพื่อให้ข้อเสนอแนะ ปรับปรุงแก้ไขตัวแปรแฝง ตัวแปรสังเกตได้และตัวชี้วัดการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบ จากนั้นปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 ตัวแปรแฝง 28 ตัวแปรสังเกตได้ และ 63 ตัวชี้วัด

2. ตรวจสอบรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบฯ โดยนำแบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์กับแหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารและครู ของโรงเรียนเครือข่าย การเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบ จำนวน 560 คน

3. การนำเสนอแนวทางการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบ โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้บริหารและครู ของโรงเรียนที่มีผลการดำเนินงานโดดเด่น จำนวน 10 โรงเรียน

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบฯ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

2. ตรวจสอบรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบฯ เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นด้วยโปรแกรม Mplus

3. วิเคราะห์ข้อมูลการนำเสนอแนวทางการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 การศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย 7 ตัวแปรแฝง 28 ตัวแปรสังเกตได้ และ 63 ตัวชี้วัด ดังนี้ เครือข่ายการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLN) การบริหารจัดการสถานศึกษา (Man) การจัดการเรียนรู้และการพัฒนานักเรียน (LD) โรงเรียนพัฒนาตนเอง (WSAS) ครูมืออาชีพ (WSAT) เครือข่ายการเรียนรู้ (WSAN) และนักเรียนคุณภาพ (WSAQ) นำเสนอ ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรแฝง จากการศึกษาแนวคิด/ทฤษฎี งานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง และความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม	แนวคิด/ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
เครือข่ายการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLN)	การบริหารจัดการสถานศึกษา	กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2563), พิณสุตา สิริรังศรี (2563), ผู้เชี่ยวชาญจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง, ผู้เชี่ยวชาญระดับเขตพื้นที่การศึกษา, ผู้อำนวยการโรงเรียนต้นแบบ (Node) เครือข่าย Whole School Approach
การบริหารจัดการสถานศึกษา	การจัดการเรียนรู้และการพัฒนานักเรียน	กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2563), พิณสุตา สิริรังศรี (2563), ทิศนา ขมณี และภาจิต ประมวลศิลป์ชัย (2547), โครงการรุ่งอรุณ (2544), ผู้เชี่ยวชาญจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง, ผู้เชี่ยวชาญระดับเขตพื้นที่การศึกษา, ผู้อำนวยการโรงเรียนต้นแบบ (Node) เครือข่าย Whole School Approach

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม	แนวคิด/ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
การจัดการเรียนรู้และการพัฒนานักเรียน	โรงเรียนพัฒนาตนเอง	กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2563) , มูลนิธิศึกษาธิการ (2563), พิณสุตา สิริธรรังศรี (2563), ทิศนา แคมณี และภาษิต ประมวลศิลป์ชัย (2547), โครงการรุ่งอรุณ (2544), ผู้เชี่ยวชาญจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง, ผู้เชี่ยวชาญระดับเขตพื้นที่การศึกษา, ผู้อำนวยการโรงเรียนต้นแบบ (Node) เครือข่าย Whole School Approach
การจัดการเรียนรู้และการพัฒนานักเรียน	ครูมืออาชีพ	กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2563) , มูลนิธิศึกษาธิการ (2563), พิณสุตา สิริธรรังศรี (2563), ทิศนา แคมณี และภาษิต ประมวลศิลป์ชัย (2547), โครงการรุ่งอรุณ (2544), ผู้เชี่ยวชาญจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง, ผู้เชี่ยวชาญระดับเขตพื้นที่การศึกษา, ผู้อำนวยการโรงเรียนต้นแบบ (Node) เครือข่าย Whole School Approach
การจัดการเรียนรู้และการพัฒนานักเรียน	เครือข่ายการเรียนรู้	กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2563) , มูลนิธิศึกษาธิการ (2563), พิณสุตา สิริธรรังศรี (2563), ทิศนา แคมณี และภาษิต ประมวลศิลป์ชัย (2547), โครงการรุ่งอรุณ (2544), ผู้เชี่ยวชาญจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง, ผู้เชี่ยวชาญระดับเขตพื้นที่การศึกษา, ผู้อำนวยการโรงเรียนต้นแบบ (Node) เครือข่าย Whole School Approach
โรงเรียนพัฒนาตนเอง	ครูมืออาชีพ	ผู้เชี่ยวชาญจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง, ผู้เชี่ยวชาญระดับเขตพื้นที่การศึกษา, ผู้อำนวยการโรงเรียนต้นแบบ (Node) เครือข่าย Whole School Approach
เครือข่ายการเรียนรู้	ครูมืออาชีพ	ผู้เชี่ยวชาญจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง, ผู้เชี่ยวชาญระดับเขตพื้นที่การศึกษา, ผู้อำนวยการโรงเรียนต้นแบบ (Node) เครือข่าย Whole School Approach
โรงเรียนพัฒนาตนเอง	นักเรียนคุณภาพ	กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2563), มูลนิธิศึกษาธิการ (2563), พิณสุตา สิริธรรังศรี (2563), โครงการรุ่งอรุณ (2544), ผู้เชี่ยวชาญจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง, ผู้เชี่ยวชาญระดับเขตพื้นที่การศึกษา, ผู้อำนวยการโรงเรียนต้นแบบ (Node) เครือข่าย Whole School Approach
ครูมืออาชีพ	นักเรียนคุณภาพ	กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2563) , มูลนิธิศึกษาธิการ (2563), พิณสุตา สิริธรรังศรี (2563), โครงการรุ่งอรุณ (2544), กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561) ผู้เชี่ยวชาญจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง, ผู้เชี่ยวชาญระดับเขตพื้นที่การศึกษา, ผู้อำนวยการโรงเรียนต้นแบบ (Node) เครือข่าย Whole School Approach
เครือข่ายการเรียนรู้	นักเรียนคุณภาพ	กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2563) , มูลนิธิศึกษาธิการ (2563), พิณสุตา สิริธรรังศรี (2563), โครงการรุ่งอรุณ (2544), มูลนิธิลำปลายมาศพัฒนา (2562), ผู้เชี่ยวชาญจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง, ผู้เชี่ยวชาญระดับเขตพื้นที่การศึกษา, ผู้อำนวยการโรงเรียนต้นแบบ (Node) เครือข่าย Whole School Approach

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการตรวจสอบรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า

2.1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปร ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis) พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีค่าเฉลี่ยในระดับมากและมีการแจกแจงเป็นโค้งปกติ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรวัดได้ทุกคู่ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของรูปแบบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า มีความสอดคล้องกัน โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง ดังนี้ ค่าไค-สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 169.058 ที่ระดับนัยสำคัญ $p=.2416$ ที่องศาความเป็นอิสระ (df) เท่ากับ 157 ดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมพันธ์ (CFI) เท่ากับ .999 ดัชนีที่แสดงการยอมรับของโมเดล (TLI) เท่ากับ .998 และดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.012 ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ .022

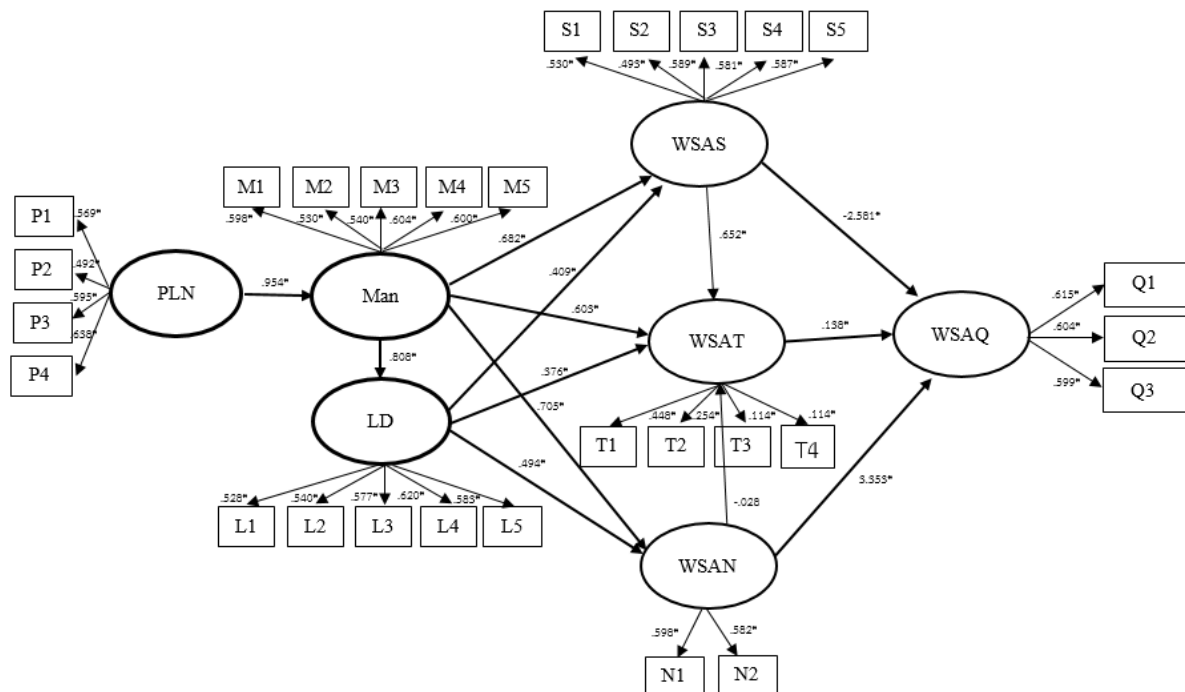

Figure 1: The results of The Causal Relationship Model for the Whole School Approach of Schools in the Office of the Basic Education Commission.

2.3 ค่าอิทธิพลรวม (TE) อิทธิพลทางตรง (DE) และอิทธิพลทางอ้อม (IE) ของตัวแปร

ตารางที่ 2 ค่าอิทธิพลรวม (TE) อิทธิพลทางอ้อม (IE) อิทธิพลทางตรง (DE) ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน
ในแบบจำลองเชิงสมมติฐานที่มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์แล้ว

ตัวแปรแฝง	การบริหารจัดการ สถานศึกษา (Man)			การจัดการเรียนรู้และ การพัฒนา (LD)			โรงเรียนพัฒนาตนเอง (WSAS)		
	TE	IE	DE	TE	IE	DE	TE	IE	DE
เครือข่ายการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLN)	.95*	-	.95*	.77*	.77*	-	.65*	.65*	-
(.01)	(.01)		(.01)	(.12)	(.12)		(.17)	(.17)	
การบริหารจัดการสถานศึกษา (Man)				.81*	-	.81*	.68*	.33*	.35
(.02)				(.02)		(.02)	(.18)	(.03)	(.19)
การจัดการเรียนรู้และการพัฒนา นักเรียน (LD)							.41*	-	.41*
(.04)							(.04)		(.04)
โรงเรียนพัฒนาตนเอง (WSAS)									
ครูมืออาชีพ (WSAT)									
เครือข่ายการเรียนรู้ (WSAN)									
เครือข่ายการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLN)	.58*	.58*	-	.67*	.67*	-	.60*	.60*	-
(.12)	(.12)	(.12)		(.18)	(.18)		(.12)	(.12)	
การบริหารจัดการสถานศึกษา (Man)	.60*	.52*	.08	.71*	.40*	.31	.63*	.63*	-
(.12)	(.13)	(.07)	(.18)	(.03)	(.19)	(.18)	(.18)		
การจัดการเรียนรู้และการพัฒนา นักเรียน (LD)	.38*	.25*	.12	.49*	-	.49*	.62*	.62*	-
(.07)	(.05)	(.08)	(.04)		(.04)	(.04)	(.04)		
โรงเรียนพัฒนาตนเอง (WSAS)	.65*	-	.65*	-	-	-	-2.58*	.090	-2.67*
(.18)		(.18)					(.19)	(.05)	(.120)
ครูมืออาชีพ (WSAT)							.14*	-	.14*
(.06)							(.06)		(.06)
เครือข่ายการเรียนรู้ (WSAN)	-.03	-	-.03				3.35*	-.01	3.36*
(.20)			(.20)				(1.12)	(.03)	(1.13)

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการนำเสนอแนวทางการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบของสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า แนวทางการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบ ที่ส่งผลต่อ
นักเรียนคุณภาพ (WSAQ) มี 3 แนวทาง ดังนี้

แนวทางที่ 1 PLN ส่งอิทธิพลรวมต่อ Man เท่ากับ .95* (อิทธิพลทางตรง เท่ากับ .95*) Man
ส่งอิทธิพลรวมต่อ LD เท่ากับ .81 (อิทธิพลทางตรง เท่ากับ .81*) LD ส่งอิทธิพลรวมต่อ WSAS เท่ากับ .68*
(อิทธิพลทางตรง เท่ากับ .68*) WSAS ส่งผลต่อ WSAT เท่ากับ .65 (อิทธิพลทางตรง เท่ากับ .65*) WSAT
ส่งอิทธิพลรวมต่อ WSAQ เท่ากับ .14 (อิทธิพลทางตรง เท่ากับ .14*)

แนวทางที่ 2 PLN ส่งอิทธิพลรวมต่อ Man เท่ากับ .95* (อิทธิพลทางตรง เท่ากับ .95*) Man
ส่งอิทธิพลรวมต่อ LD เท่ากับ .81 (อิทธิพลทางตรง เท่ากับ .81*) LD ส่งอิทธิพลรวมต่อ WSAT เท่ากับ .65*
(อิทธิพลทางตรง เท่ากับ .65*) WSAT ส่งอิทธิพลรวมต่อ WSAQ เท่ากับ .14 (อิทธิพลทางตรง เท่ากับ .14*)

แนวทางที่ 3 PLN ส่งอิทธิพลรวมต่อ Man เท่ากับ .95* (อิทธิพลทางตรง เท่ากับ .95*) Man ส่งอิทธิพลรวมต่อ LD เท่ากับ .81 (อิทธิพลทางตรง เท่ากับ .81*) LD ส่งอิทธิพลรวมต่อ WSAW เท่ากับ .49* (อิทธิพลทางตรง เท่ากับ .49*) WSAW ส่งอิทธิพลรวมต่อ WSAQ เท่ากับ 3.35 (อิทธิพลทางตรง เท่ากับ 3.36*)

องค์ความรู้ใหม่

รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเชิงระบบ ดังนี้

ปัจจัยนำเข้า (Input) ซึ่งเป็นส่วนสนับสนุนให้ปัจจัยด้านอื่นสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ เครือข่ายการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Network: PLN) โดยการสนับสนุนของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) การสนับสนุนของสถาบันอุดมศึกษา การสนับสนุนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และการสนับสนุนของสถานศึกษาร่วมพัฒนา

กระบวนการ (Process) ซึ่งเป็นการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน ซึ่งเกี่ยวข้องกับผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยตรง ที่ดังนี้ 1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยกำหนดเป้าหมาย (School Goal) ที่ท้าทายมีส่วนร่วม, จัดระบบสารสนเทศอย่างเป็นระบบ ใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ผู้บริหารใช้ภาวะผู้นำทางวิชาการขับเคลื่อนองค์กร และจัดสภาพแวดล้อม (กายภาพ/สังคม) เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้านที่ 2 การจัดการเรียนรู้และการพัฒนานักเรียน โดยการส่งเสริมให้ครูดำเนินการ ดังนี้ การออกแบบและจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning, บริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก, ใช้สื่อ เทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน, วัดและประเมินผลหลากหลายตามสภาพจริง และสร้างเครือข่ายความร่วมมือระดับชั้นเรียน (Network)

ผลลัพธ์ (Output) ซึ่งเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ ได้แก่ 1) โรงเรียนพัฒนาตนเอง ประกอบด้วย มีเป้าหมายร่วมที่ท้าทาย มีระบบสารสนเทศคุณภาพ เกิดวัฒนธรรมองค์กรคุณภาพ มีระบบบริหารจัดการคุณภาพ และโรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม 2) ครูมืออาชีพ ประกอบด้วย มีการจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น มีการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก มีการดูแลนักเรียนอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม และครูเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ 3) เครือข่ายการเรียนรู้ (Network) ประกอบด้วย เครือข่ายการเรียนรู้ภายในโรงเรียน และเครือข่ายการเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน

ผลลัพธ์ (Outcome) ซึ่งเป็นเป้าหมายสุดท้ายของการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ คือ นักเรียนคุณภาพ โดยพิจารณาจาก นักเรียนได้รับความเสมอภาคทางการศึกษา มีทักษะ (Skills) และคุณธรรมจริยธรรม (Characteristic Qualities)

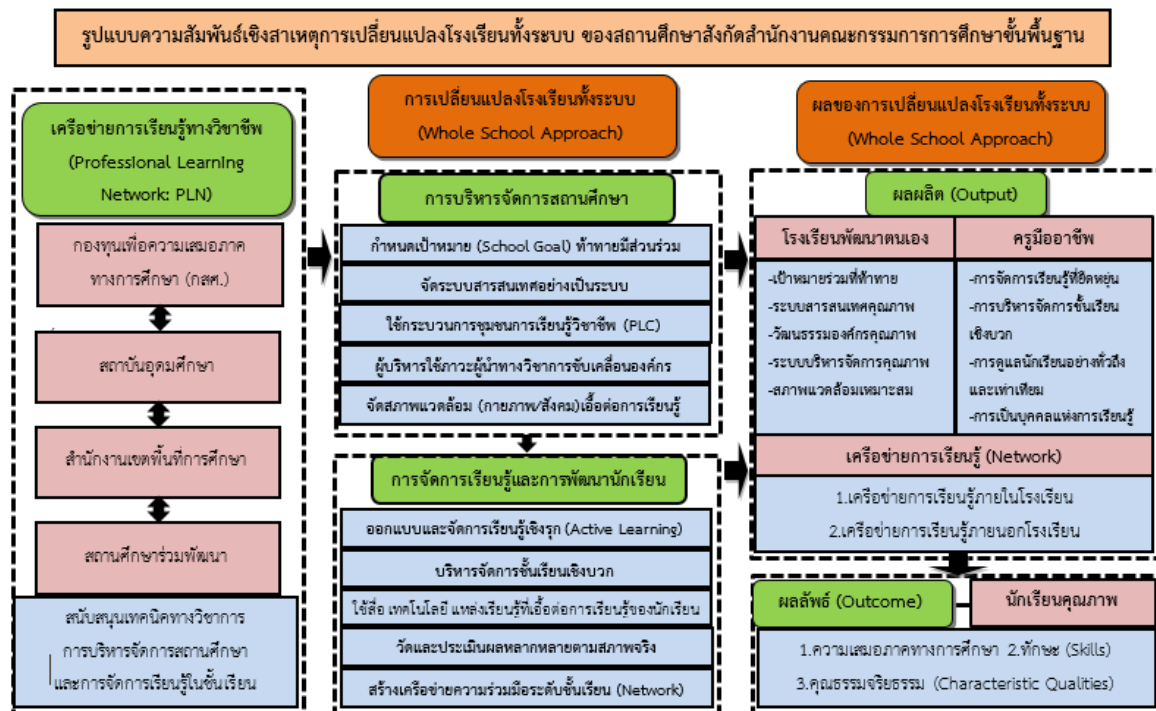

Figure 2: The Causal Relationship Model for the Whole School Approach of Schools in the Office of the Basic Education Commission

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ 3 ข้อ ดังนี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 7 องค์ประกอบ 28 ตัวแปร สังเกตได้ และ 63 ตัวชี้วัด โดยตัวแปรสังเกตได้ที่มีการปรับเปลี่ยน ได้แก่ ครูมืออาชีพ โดยปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น การบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก การดูแลนักเรียนอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม และการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ทั้งนี้เนื่องจากตัวแปรแฝงครูมืออาชีพ เป็นตัวแปรผลของการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงด้านการบริหารจัดการ และการจัดการเรียนรู้และพัฒนานักเรียน ซึ่งผลจากการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบดังกล่าว จะส่งผลโดยตรงต่อการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน กล่าวคือ การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้ การสร้างวินัยเชิงบวกโดยเน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียน การวิเคราะห์ช่วยเหลือนักเรียนโดยเน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล รวมถึงการพัฒนาตนเองเป็นครูผู้เรียนรู้ ออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งตัวแปรสังเกตได้เหล่านี้สอดคล้องกับเป้าหมายของระบบการศึกษาไทยตามแนวทางการปฏิรูป (Thailand Development Research Institute (TDRI), 2018) และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยระดับสากลที่ได้ทำการวิเคราะห์โครงการพัฒนาการศึกษาต่างๆ (Meta - analysis) ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยสำคัญที่มีความเป็นไปได้สูงที่จะส่งผลต่อคุณภาพการเรียนรู้มากที่สุดคือ “พลังร่วมของครูและบุคลากรทุกคนในโรงเรียน” กับ “การเรียนการสอนที่มุ่งเปลี่ยนแปลงกระบวนการคิด” (Hattie et al. 2009) และสอดคล้องกับมาตรการสนับสนุนโครงการพัฒนาครูและโรงเรียนเพื่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่าง

ต่อเนื่อง ดังนี้ 1) การกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน (School Goal) 2) กระบวนการพัฒนาครูและผู้บริหาร ด้วยกระบวนการชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ (Professional Learning Community) 3) ระบบสารสนเทศ เพื่อการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ (Information system) 4) การเรียนการสอนในระดับชั้นเรียน (Classroom Learning) 5) เครือข่ายการทำงานร่วมกันของโรงเรียนในโครงการโรงเรียนพัฒนาคุณภาพต่อเนื่อง (School Network) (Siritrangsi et al. 2019)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการเปลี่ยนแปลงโรงเรียน ทั้งระบบของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งแสดงว่ารูปแบบเชิงสมมติฐานที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง ซึ่งหมายความว่าเครือข่ายการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ส่งผลต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาการบริหารจัดการสถานศึกษา ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้และการพัฒนานักเรียน การจัดการเรียนรู้และการพัฒนานักเรียน ส่งผลต่อโรงเรียนพัฒนาตนเอง, ครูมืออาชีพ และเครือข่ายการเรียนรู้ โรงเรียนพัฒนาตนเอง, ครูมืออาชีพ และเครือข่ายการเรียนรู้ ส่งผลต่อนักเรียนคุณภาพ ซึ่งเป็นผลลัพธ์ของการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินโครงการ “สนับสนุนการพัฒนาครูและโรงเรียนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง” โดยกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ร่วมกับโครงการของเครือข่ายต่างๆ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถาบันทางการศึกษา และโรงเรียนเครือข่าย (Node) ในพื้นที่ที่ร่วมโครงการ “สนับสนุนการพัฒนาครูและโรงเรียนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนาคุณภาพโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการในการพัฒนาตนเองร่วมกันอย่างต่อเนื่องทั้งโรงเรียน (Whole School Approach) พัฒนาทักษะที่จำเป็นของครูในการจัดการเรียนการสอน ที่สามารถพัฒนาให้นักเรียนเกิดทักษะในศตวรรษที่ 21 รวมถึงพัฒนาเครือข่ายระหว่างโรงเรียนและสถาบันอุดมศึกษา รวมทั้งภาคีที่เกี่ยวข้องในกระบวนการพัฒนาและยกระดับคุณภาพครู โรงเรียน ผู้ร่วมเรียนรู้ในเครือข่าย นำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับบริบทในพื้นที่ร่วมกัน สอดคล้องกับ Siritrangsi (2020) ได้กล่าวถึงโครงการโรงเรียนพัฒนาคุณภาพต่อเนื่อง (School Quality Improvement Program: sQip) ในปี 2560-2561 โดยมีหลักการสำคัญ คือการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole school Approach) ผ่านการส่งเสริมการขับเคลื่อนจากภายในโรงเรียนเป็นสำคัญ ผลการดำเนินงาน พบว่า โรงเรียนมีความสามารถในการบริหารจัดการตนเองได้เป็นอย่างดีภายใต้การสนับสนุนของโค้ช มีต้นแบบของโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จที่สมควรขยายผลในโอกาส และยังสอดคล้องกับโมเดลความคิดในมิติขององค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งเป็นหลักในการสร้างองค์การการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นที่จะผลักดันและสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบขึ้น ประกอบด้วย บุคคลมีความเป็นเลิศ (Personal Mastery) แบบแผนความคิด (Mental Model) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Shared Vision) การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม (Team Learning) และการคิดอย่างเป็นระบบ (Systems Thinking) (Senge, 1990) และนอกจากนี้ Panich (2020) ได้กล่าวถึงโครงการสนับสนุนการพัฒนาครูและโรงเรียนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ทำให้โรงเรียนเป็น “ชุมชนเรียนรู้” (Learning Community) ให้ครูเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนเรียนรู้ ทำงานร่วมกับผู้อำนวยการ และครูคนอื่นๆ และต้องเป็น “ศูนย์เรียนรู้” ให้แก่ ผู้อำนวยการ ครู นักเรียน พ่อแม่ ผู้นำชุมชน เขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น นอกจากนี้ โรงเรียนต้องเป็นเครือข่าย ในความหมายโรงเรียนในฐานะเป็นชุมชนเรียนรู้ จึงต้องเป็นโรงเรียนที่เรียนรู้ (Learning Organization) และที่สำคัญที่สุดของการเป็น Whole School Approach โรงเรียนต้องมีระบบนิเวศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วย โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า ผลการนำเสนอแนวทางการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบซึ่งจะส่งผลต่อนักเรียนคุณภาพ ดังนี้ สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการสถานศึกษา การจัดการเรียนรู้และการพัฒนานักเรียน โดยจะทำให้เกิดโรงเรียนพัฒนาตนเอง ครูมืออาชีพ และเครือข่ายการเรียนรู้ ซึ่งจะส่งผลต่อนักเรียนคุณภาพ ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่าการจัดการศึกษานั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องมีส่วนในการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจนร่วมกัน (School Goal) เพื่อเป็นเป้าหมายร่วม และเป็นการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ความมุ่งมั่น แรงจูงใจ และความร่วมมือที่จะบรรลุภารกิจร่วมกัน ซึ่งเป็นการปลูกฝังวัฒนธรรมคุณภาพให้เกิดขึ้นกับบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา และปฏิบัติสืบเนื่องจนเป็นวัฒนธรรมองค์กร เพื่อให้งานขององค์กรบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับการสังเคราะห์งานวิจัยของนักการศึกษาหลายท่านที่ระบุว่าวัฒนธรรมในโรงเรียนที่ดีและเข้มแข็ง มีความสัมพันธ์สูงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแรงจูงใจของนักเรียน โรงเรียนที่มีพันธกิจชัดเจน มีวิสัยทัศน์ และเป้าหมายแน่นอน จะส่งผลกระทบต่อคุณลักษณะที่สำคัญของนักเรียน (Leslie et al. 1990; Thacker and McInerney, 1992; Cheng, 1993) และยิ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Montha (2018) ที่พบว่า คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนได้รับอิทธิพลรวมสูงสุดจากตัวแปรด้านครู รองลงมาคือ ด้านการบริหารการศึกษา ด้านผู้บริหาร ด้านการจัดการเรียนรู้และการวิจัย ด้านความสัมพันธ์และความร่วมมือของชุมชน

สรุป

รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นความสัมพันธ์ของตัวแปรแฝงภายนอกและภายในที่ส่งผลต่อนักเรียนคุณภาพ โดยเริ่มจากเครือข่ายการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ที่ให้การสนับสนุนด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยการกำหนดเป้าหมายร่วมเพื่อการพัฒนา มีกระบวนการสร้างการรับรู้และเรียนรู้ร่วมกันของบุคลากรทุกคน มีแนวทาง/นวัตกรรมที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้และการพัฒนานักเรียน ครูผู้สอนมุ่งเน้นการออกแบบและจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning), บริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก, ใช้สื่อ เทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน, วัดและประเมินผลหลากหลายตามสภาพจริง และสร้างเครือข่ายความร่วมมือระดับชั้นเรียน ซึ่งการดำเนินการเหล่านี้เป็นการดำเนินการเพื่อการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบที่จะทำให้โรงเรียนมีเป้าหมายร่วมที่ท้าทาย มีระบบสารสนเทศคุณภาพ เกิดวัฒนธรรมองค์กรคุณภาพ มีระบบบริหารจัดการคุณภาพ และโรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ครูมีการจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น มีการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก มีการดูแลนักเรียนอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม และครูเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ซึ่งจะส่งผลให้โรงเรียนเป็นโรงเรียนพัฒนาตนเอง ครูเป็นครูมืออาชีพ มีเครือข่ายการเรียนรู้ (Network) และเกิดผลลัพธ์ (Outcome) คือ นักเรียนคุณภาพในที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรนำตัวแปรสังเกตได้ของโรงเรียนพัฒนาตนเอง ครูมืออาชีพ และเครือข่ายการเรียนรู้ มาเป็นเป้าหมายหลักของการพัฒนาคุณภาพนักเรียน โดยสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นได้แก่ การมีเป้าหมายร่วมที่ท้าทาย มีระบบสารสนเทศคุณภาพ สร้างวัฒนธรรมองค์กรคุณภาพ ระบบบริหารจัดการคุณภาพ และสภาพแวดล้อมเหมาะสม ส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น มีการบริหารจัดการชั้นเรียน เชิงบวก ดูแลนักเรียนอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ รวมถึงต้องสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นทั้งภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียน

1.2 ครูผู้สอนควรสร้างการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบโดยการพัฒนาตนเองให้สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อนำไปสู่การพัฒนานักเรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยปรับเปลี่ยนบทบาทครูและผู้เรียนให้เป็นผู้ร่วมเรียนรู้ ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้อันดีระหว่างครูและผู้เรียน โดยการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวกโดยยึดหลักสิทธิเด็ก การเคารพคุณค่า และหลักความแตกต่างระหว่างบุคคล มีการพัฒนาสื่อ เทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้ภายในเพื่อบูรณาการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รวมถึงสำรวจ ใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน และนอกจากนี้ควรมีการวัดและประเมินผลหลากหลายตามสภาพจริง โดยเน้นการประเมินผลจากภาระงานชิ้นงาน ร่วมกับการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน เน้นการประเมินเพื่อพัฒนาไม่เน้นการตัดสิน รวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระดับชั้นเรียน ทั้งเครือข่ายครู ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชนท้องถิ่น เพื่อสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน

2.3 สถานศึกษา ควรนำพิจารณาโมเดลการขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ อันจะนำไปสู่การพัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยการปรับเปลี่ยนด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา การจัดการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียน เพื่อสร้างการเปลี่ยนให้เกิดเป็นโรงเรียนพัฒนาตนเอง ครูมืออาชีพ และเครือข่ายการเรียนรู้ (Network) ซึ่งเป็นตัวแปรที่จะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกรณีศึกษา (Case Study) เพื่อนำเสนอกระบวนการดำเนินงานและผลของการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบในเชิงลึก โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพศึกษา

References

- Cheng, Y. C. (1993). Profiles of Organizational Culture and Effective School. *School Effectiveness and School Improvement*, 4, 85-110.
- Hattie et al. (2009). *Visible Learning for Teachers: Maximizing Impact on Learning*. New York: Routledge.
- Leslie, J. (1990). Risking the World's End. *Interchange*, 21, 49-58.
- Montha, K. (2018). Factors Effecting the Quality of School under the Office of Bangkok Primary Education Service Area. (Doctoral Dissertation). Siam University. Bangkok.
- Panich, V. (2020). *Education Equality Fund Moves forward to Enhancing the Quality of the School: Reduce Inequality*. Retrieved November 18, 2020, From <https://www.eef.or.th/260920-2/>
- Panich, V., & Manthachit, P. (2020). *World-Class High-Quality Education*. Bangkok: Siam Commercial Bank Foundation.
- Senge, P.M. (1990). *The Fifth Discipline: The Art and Practice of the Learning Organization*. New York: Doubleday.
- Siritrangsi, P. (2020). *Research Report: Monitoring and Evaluating the Teacher and School Quality Program*. Bangkok: DPU Coolprint, Dhurakij Pundit University.
- Siritrangsi, P. et al. (2019). *Guidelines for Being a Quality Coach in the Teacher and School Quality Program*. Bangkok: DPU Coolprint, Dhurakij Pundit University.

Thacker, J. L., & William, M. D. (1992). Changing Academic Culture to Improve Student Achievement in the Elementary Schools. *ERS Spectrum*, 10(4), 18-23.